

Nota informativă

la proiectul hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia pentru anii 2021-2023

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Ministerul Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
<p>În ultimii ani a fost înregistrată intensificarea multiplelor forme de degradare a solului, îndeosebi, a celei prin eroziune.</p> <p>Conform datelor instituțiilor științifice din domeniu (IP: „IPAPS N. DIMO”), solurile afectate de eroziunea de suprafață ocupă circa 981560 ha inclusiv: cu grad slab de eroziune 558170 ha, moderat – 288070 ha și puternic 135320 ha.</p> <p>Astfel, comparativ cu solurile neerodate, productivitatea solurilor slab erodate scade cu 20 %, celor moderat erodate se diminuează cu 50 %, iar a celor puternic erodate scade cu peste 70 %. Pierderile anuale de sol fertil prin eroziune sunt foarte mari. Conform datelor instituțiilor științifice prejudiciul direct și indirect produs de eroziune este de 2,723 miliarde lei. În republică cca 80 % din solurile arabile sunt amplasate pe versanți, prin urmare, lucrările de prevenire și combatere a eroziunii de suprafață este prioritară pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii.</p> <p>Obiectivul general nr. 2. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale în agricultură, Obiectivul specific 2.1. Sprijinirea practicilor de gestionare a terenurilor agricole și a apei, este stabilit în Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 409/2014 și Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2018-2020, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 745/2015.</p> <p>Degradarea solului este influențată de acțiunea factorilor naturali și antropici cu impact negativ asupra funcțiilor solului, care conduce la micșorarea fertilității acestuia.</p> <p>În condițiile Republicii Moldova cele mai răspândite forme de degradare a solurilor sunt: eroziunea de suprafață și de adîncime, alunecările de teren, hidromorfizmul, sărăturarea primară și secundară, destructurarea și compactarea, dehumificarea și secătuirea în elemente nutritive.</p> <p>În scopul atenuării secetei pedologice, este necesar restabilirea sistemelor de irigații/desecare, efectuarea cercetărilor pedologice în vederea aprecierii stării de calitate a solurilor irigate și instituirea monitoringului pedoirigațional. De menționat, că din cele 291 000 ha, irigate în 1990, în prezent irigarea poate fi asigurată pe o suprafață de circa 40,0 mii ha. Conform informației Agenției „Apele Moldovei” în anii 1989 se irigau circa 244,0 mii ha. Iar în ultimii ani suprafața s-a redus, astfel în prezent se irigă circa 4,0 – 6,0 mii ha (suprafața fizică).</p> <p>În scopul soluționării problemelor ce țin de degradarea accelerată a resurselor de sol sa impus necesitatea elaborării în comun cu instituțiile științifice din domeniul solului a</p>

Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020. Astfel, din considerentul că, Programul menționat expiră în anul 2020 este necesar de elaborat un nou document de politici cu o nouă abordare.

Scopul Programului constă în realizarea măsurilor de stopare a degradării și de sporire a fertilității solurilor prin modernizarea și extinderea sistemului de îmbunătățiri funciare, implementarea tehnologiilor moderne și a practicilor agricole prietenoase mediului.

Necesitatea implicării statului prin stimularea activităților de îmbunătățiri funciare, derivă și din prevederile art. 6 și 81 din Codul funciar nr. 828/1991, prin care statul sprijină material, financiar măsurile de protecție a terenului ca fundament al dezvoltării durabile a gospodăriilor, (...). Stimularea economică prevede: alocarea mijloacelor de la bugetul de stat și de la bugetele locale pentru restabilirea terenurilor degradate distruse nu din vina deținătorilor.

Prezentul Program este elaborat în baza constatărilor și recomandărilor evaluării pe perioada 2014-2017 a Planurilor de acțiuni triennale privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pe anii 2011-2020, precum și pe baza rezultatelor altor analize ale instituțiilor din domeniul educației și științei, cu scopul de a asigura atingerea obiectivelor stabilite către anul 2025, și pentru a realiza măsuri de prevenire, stopare a degradării solurilor și sporirea fertilității acestora.

Obiectivele subdomeniului de activitate a Programului derivă din Obiectivul general nr. 2 Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale în agricultură, stabilit în Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2014. Programul are drept scop implementarea următoarelor obiective generale:

Obiectivul nr. 1. Obiectivul nr. 1. Racordarea sistemului de cercetare și învățământ la prioritățile domeniului pînă în anul 2023 - se propune ca instituțiile de cercetări și învățământ să asigure restructurarea organizațională și a programelor sistemului de învățământ agricol, elaborarea programelor de instruire a deținătorilor de terenuri agricole privind măsurile de îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor, procedee și tehnologii performante, instrucțiuni metodice, recomandări, norme etc. O atenție deosebită va fi acordată acțiunilor ce țin de formarea formatorilor, instruirea și reciclarea specialiștilor din agricultură inclusiv și informarea populației.

Obiectivul nr. 2. Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului pe o suprafață de 1247 hectare terenuri agricole, pînă în anul 2023 - se propune a fi extinse lucrările de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor în scopul minimalizării proceselor de eroziune de suprafață și adîncime, stabilizării alunecărilor de teren și ravenelor.

Obiectiv specific nr. 2.1. Combaterea eroziunii de suprafață pe 312 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023 – prevede măsuri de protecție antierozională prin înființarea învelișurilor de ierburi (vii, livezi), reabilitarea învelișurilor de ierburi (pășuni), împădurirea terenurilor agricole supuse alunecărilor de teren.

Obiectiv specific nr. 2.2. Combaterea eroziunii de adîncime pe 935 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023 – prevede aplicarea măsurilor hidrotehnice și fitoameliorative pe

terenurile afectate de ravene prin efectuarea amenajărilor antierozionale hidrotehnice și fitoameliorative.

Obiectiv specific nr. 2.3. Combaterea eroziunii eoliene (deflația) pe 170 hectare terenuri agricole până în anul 2023 - propune efectuarea lucrărilor de înființare/reabilitare a fișiiilor forestiere de protecție, prin crearea fișiiilor forestiere paravânt, plantațiilor agrosilvice, fișiiilor riverane de protecție a apelor și fișiiilor forestiere în ravene și vâlcele.

Obiectiv nr. 3 Aplicarea măsurilor de ameliorare a solurilor pe 25884 hectare terenuri agricole până în anul 2023 – va fi asigurat prin implementarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, de ameliorare a solurilor sarurate (alcalice), curățarea canalelor de irigații și desecare și reabilitării sistemelor de irigare și desecare.

Obiectiv specific nr. 3.1. Măsuri de ameliorare chimică pe 244 hectare terenuri agricole până în anul 2023 - se propune a fi realizat prin aplicarea măsurilor pedoameliorative pe solurile afectate sărăturare.

Obiectiv specific nr. 3.2. Măsuri de ameliorare hidrică (amenajări de irigare), prin curățarea a 30 km canale de irigare/desecare și majorarea suprafețelor irigate cu 25640 hectare până în anul 2023 - în scopul atenuării secetei pedologice se propune efectuarea măsurilor de ameliorare hidrică (reabilitarea sistemelor de irigare/desecare, curățarea canalelor de irigare/desecare).

Obiectivul nr. 4 Aplicarea măsurilor de conservare și sporire a fertilității solurilor pe o suprafață de 3089 hectare terenuri agricole până în anul 2023 - realizarea prezentului obiectiv se va efectua prin aplicarea metodelor de sporire a fertilității solurilor.

Lucrările de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor se efectuează pentru:

- 1) a proteja solul împotriva acțiunii mecanice a apei și a vântului (categorie care cuprinde complexul de lucrări de prevenire și combatere (control) a eroziunii solului);
- 2) a reface (a completa) deficitul de umiditate, (categorie care cuprinde irigațiile);
- 3) a preveni sau a elimina excesul de apă din sol, de la suprafața acestuia (categorie în care se încadrează desecarea și drenajul);
- 4) a restabili solurile degradate (categorie în care se încadrează lucrările de construcție și exploatare a obiectelor hidrotehnice, lucrările de decopertare selectivă și de copertare a terenurilor degradate, lucrările de ameliorare a solurilor alcalice și saline).

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul dat instituie cadrul juridic al Republicii Moldova în domeniul solului și nu contravine principiilor de funcționare a pieții interne a Uniunii Europene și nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Programului este structurat în conformitate cu pct. 9 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, și structurat în VII Capitole. Partea descriptivă a programului are următoarea structură:

Capitolul I. Introducere, descrie circumstanțele care au impus elaborarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, modul în care acesta va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2014 și Planului de acțiuni (...) pentru anii 2018-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 745/2015, perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului

Capitolul II. Analiza situației, descrie problemele din domeniu, cauzele acestora și posibilele consecințe în cazul neintervenției în soluționarea problemelor ce țin de prevenirea și stoparea eroziunii solului și a impactului acestora cu dovezi cantitative și calitative pentru fiecare formă de degradare (pct. 8, Hotărârea Guvernului nr. 691/2018).

Capitolul III. Obiectivele generale/specifice, conține obiective generale/ specifice domeniului, rezultate preconizate conform obiectivelor/direcțiilor prioritare ale Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020.

Capitolul V. Impact, descrie efectele pe termen mediu și rezultatele din implementarea programului menționat.

Capitolul VI Costuri, capitolul dat indică costurile financiare estimative pentru Program (buget de stat și surse externe). De asemenea, se planifică costul acțiunilor pentru o perioadă de (3 ani), 2021-2023 și sînt reflectate în Planul de acțiuni pentru implementarea prezentului Program. Sumele prevăzute pentru fiecare obiectiv vor fi corelate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada corespunzătoare și legea bugetului de stat pe anul respectiv.

Finanțarea cheltuielilor prevăzute în Planul de acțiuni privind implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, se vor efectua din contul și în limita alocațiilor bugetare și externe aprobate anual în bugetele autorităților/instituțiilor implicate și din alte surse financiare legale. La planificarea bugetară, o atenție deosebită se va atrage asistenței externe, în contextul căreia se vor lua în calcul eventualele proiecte și programe. Costruirile de implementare a programului (pe perioada de 3 ani) pentru fiecare obiectiv sunt redată în Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023 fiecărui obiectiv în parte și acțiuni cu indicarea cheltuielilor planificate pentru perioada 2021-2023, cu indicarea resurselor disponibile din bugetul de stat și din partea partenerilor de dezvoltare.

Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023, ca parte componentă a Programului dat stabilește obiective generale/specifice preluate din partea descriptivă a acestuia, acțiuni și indicatori de monitorizare, costuri necesare, termeni de realizare și autoritățile/instituțiile responsabile de realizarea acțiunilor planificate. Astfel:

Obiectivul nr. 1. Racordarea sistemului de cercetare și învățămînt la prioritățile domeniului pînă în anul 2023.

Acțiunea nr. 1.1. Restructurarea organizațională și a programelor sistemului de învățămînt agricol: prin oferirea Curriculelor și programelor eşalonate și racordate la necesitățile actuale ale țării, obligațiunilor față de Convențiile internaționale și Strategiei de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din RM.

Descrierea acțiunii: Îndeplinirea acțiunii date este necesară pentru a îndeplini obligațiunile față de Convențiile internaționale etc.

Indicatori de rezultat: Implementarea acțiunii date va avea ca rezultat curricule modernizate/eșalonate pe nivele subordonarea unitară a unităților de învățământ agricol.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Implementarea acțiunii date va fi executată în limitele mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat pentru știință și inovare.

Acțiunea nr. 1.2. Elaborarea programelor de instruire a deținătorilor de terenuri agricole privind măsurile de îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor.

Descrierea acțiunii: Considerăm necesar de mediatizat deținătorii de terenuri agricole, autoritățile publice locale prin organizarea și desfășurarea unor seminare zonale și instruirea acestora privind măsurile de îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor și măsuri de protecție a solului în cadrul practicilor agricole.

Indicatori de rezultat: În rezultatul implementării acțiunii date vor fi elaborate programe de instruire și instruiți deținătorii de terenuri și autoritățile publice locale etc. Seminarele vor fi organizate de către MADRM în colaborare cu UASM, USM și IP „IPAPS N. DIMO”.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Acțiunea menționată va fi îndeplinită în limitele mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat pentru instituțiile responsabile de domeniu.

Acțiunea nr. 1.3. Formarea formatorilor în domeniul îmbunătățirilor funciare în scopul instruirii deținătorilor de terenuri agricole.

Descrierea acțiunii: Formarea principalelor grupe de formatori pentru instruirea specialiștilor cu profil agrar, fermierilor, deținătorilor de teren are drept scop elaborarea și realizarea proiectelor de îmbunătățiri funciare.

În calitate de formatori vor fi implicați cercetători științifici, consultanți din domeniu etc. Programele de instruire a formatorilor au ca scop sporirea capacităților profesionale de consultanță. Formarea continuă a formatorilor va avea loc prin mai multe programe: program de instruire obligatoriu, de instruire specializată etc.

Indicatori de rezultat: Se propune certificarea a 12 angajați (anual) în calitate de formatori pentru instruirea specialiștilor, fermierilor, deținătorilor de teren etc.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Acțiunea dată va fi îndeplinită în limitele mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat pentru instituțiile responsabile de domeniu.

Acțiunea nr. 1.4. Pregătirea specialiștilor în domeniu îmbunătățiri funciare, protecția și sporirea fertilității solurilor (licență, masterat, doctorat).

Pentru a asigura implementarea cu succes a măsurilor stabilite în Program este necesar de specialiști în domeniul îmbunătățiri funciare și agropedologiei. Asigurarea cu cadre (specialiști în domeniul îmbunătățiri funciare, pedologi, agronomi etc.), a sectorului agricol va sigura executarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, protecție, ameliorare și utilizare durabilă a solurilor, științific argumentată.

Indicatori de rezultat: În rezultatul implementării acțiunii date vor fi sigurate cu cadre în domeniu.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Acțiunea menționată va fi îndeplinită în limitele mijloacelor financiare prevăzute în bugetul de stat pentru știință și inovare stabilite pentru instituțiile responsabile de domeniu.

Acțiunea nr. 1.5. Elaborarea metodologiei studiilor pedologice.

Descrierea acțiunii: Pentru asigurarea acumulării unui fond unificat de date pedologice care pot fi utilizate în diferite scopuri (calcularea notei de bonitate, proiectarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare) este necesar de elaborat „Metodologia studiilor pedologice”.

Conform informației I.P. „N. DIMO” în prezent, se utilizează metode de cercetări pedologică elaborate în anii 80. Reieșind din particularitățile contemporane și situația actuală din țară (schimbarea formei de proprietate a terenurilor, parcelarea lor excesivă, ș.a.), este necesară elaborarea unei noi metodologii a studiilor pedologice la diferite scări cu utilizarea tehnologiilor moderne geoinformaționale.

Ca trăsătură comună orice studiu pedologic special trebuie să pună în evidență restricțiile și limitările de care depind pe de o parte natura și intensitatea măsurilor hidroameliorative, agropedoameliorative sau agrofitehnice de creștere a capacității de producție a solului, iar pe de alta eficiența lucrărilor de investiții și/sau de exploatare.

Sarcinile specifice, ale metodologiei vor cuprinde informații privind evaluarea generală a resurselor de sol, fundamentarea proiectelor de sistematizare, organizare a teritoriului și dezvoltare a producției agricole, înființarea și modernizarea plantațiilor de viță de vie și pomi, fundamentarea proiectelor de amenajare etc.

Impactul economic și social: Metodologia de elaborare a studiilor pedologice va contribui la soluționarea diferitor probleme privind utilizarea și gestionarea rațională a fondului funciar sau probleme variate de amenajare a unui teritoriu și ameliorare a solurilor, în vederea valorificării superioare a resurselor de sol și a protecției împotriva diferitor forme de degradare.

Sarcini specifice: Acțiunile care urmează să fie reglementate sunt: a) sistematizarea și corelarea sistemelor de clasificare a solurilor; b) sistematizarea factorilor, indicatori (relieful, litologia, vegetația ș.a.); c) elaborarea cerințelor față de crearea hărților tematice factoriale; d) metodologia lucrărilor de cercetare pedologică în câmp; e) metodologia lucrărilor de laborator; și f) analiza datelor obținute și elaborarea finală a hărții pedologice și celor factoriale.

Indicatori de rezultat: Metodologia dată va contribui la descrierea clară a procedurilor de executare a cercetărilor pedologice a solurilor și terenurilor agricole.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Specialiștii din cadrul IP „IPAPS „N. DIMO” apreciază că la elaborarea metodologiei menționate vor fi antrenați cercetători științifici din instituții științifice, specialiști și savanți din domeniu.

Acțiunea nr. 1.6. Organizarea monitoringului stării de calitate a solului Republicii Moldova

Descrierea acțiunii: Pentru a evidenția importanța solului în dezvoltarea armonioasă a economiei, care să poată asigura condiții sigure și prospere generațiilor viitoare, trebuie cunoscute funcțiile pe care acesta le îndeplinește.

Evidențierea diferitelor procese și/sau modificări în starea solului, în ansamblul său se poate realiza numai printr-un procedeu unitar bine definit, numit „sistem de monitoring”.

Acesta este definit printr-un set de poligoane-cheie (situri) în care starea actuală a solului este evaluată, caracterizată prin observații, măsurători, determinări periodice ale diferitelor sale însușiri. Monitoringul solului reprezintă determinarea sistematică a variabilelor solului astfel încât să se înregistreze, atât modificările temporale, cât și cele spațiale (FAO/ECE, 1994).

Acest proces complex este esențial pentru cunoașterea stării actuale a solului și detectarea din timp a posibilelor sale modificări negative, furnizând o serie de aprecieri legate de evoluția proprietăților solului. Informațiile obținute sunt utile în proiectarea și implementarea unor politici care să protejeze și să mențină utilizarea durabilă a solului, permițând, în același timp, solului să asigure în continuare bunuri și servicii. Inițierea Sistemului de Monitoring al Calității Solurilor Republicii Moldova în anii 2005-2008, a fost prevăzută prin Hotărârea Parlamentului Nr. 415/2003, Partea II, pct.2, acțiunea „a”. Prin această hotărâre a fost aprobat Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008. Obiectivul 2 al acestui Plan prevedea ”asigurarea populației cu soluri calitative, nedegradate, ecologic mai pure”.

Obiectivele principale de SIMSRM sunt: urmărirea sistematică a caracteristicilor calitative și cantitative ale solurilor; elaborarea prognozelor cu privire la evoluția calității solurilor; avertizarea organismelor interesate asupra problemelor negative privitoare la soluri; furnizarea de date pentru fundamentarea măsurilor de prevenire a fenomenelor negative și de ameliorare a solurilor; urmărirea efectelor acestor măsuri; contribuția cu date privind solurile la realizarea sistemului național de monitoring integrat al mediului înconjurător etc.

Impactul economic și social: Supravegherea în dinamică a calității solurilor va permite depistarea la timp a schimbărilor valorilor indicilor ecopedologici și elaborarea măsurilor raționale de protecție, ameliorare și sporire a fertilității solurilor. Datele obținute în cadrul sistemului de monitoring se propune a fi incluse în baza de date a SI „RSRM”, ce va permite instituțiilor interesate, autorităților publice locale, proprietarilor funciari etc., să solicite informația despre starea învelișului de sol pe proprietățile acestora.

Sarcinile specifice: privind efectuarea lucrărilor în cadrul SIMSRM sunt:- pregătirea instrucțiunilor necesare, efectuarea lucrărilor de teren (amplasarea și caracterizarea siturilor de monitoring cu informații din teren și din profilele de sol), prelevarea și conservarea eșantioanelor de sol, efectuarea analizelor de sol, stocarea datelor obținute, prelucrarea lor și elaborarea rapoartelor științifice.

Indicator de rezultat: Rețea de monitoring organizată (2023), care include sinteza rezultatelor obținute în cadrul determinărilor din rețeaua de nivel I (16 x 16 km), doar la siturile agricole, și anume: caracteristicile generale ale siturilor de monitoring, caracteristici fizice, hidrofizice, chimice și biologice, precum și evaluarea calității solurilor, prin calcularea notelor de bonitare. În total, vor fi amplasate, analizate și caracterizate cca 200 de situri de monitoring (adăugătoare) de nivel I (16x16 km).

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Costul acțiunii va fi evaluat de către IP „IPAPS „N. DIMO”. În acest sens sunt planificate mijloace financiare din bugetul de stat.

Acțiunea nr. 1.10. Elaborarea instrucțiunii metodologice privind studiu de fezabilitate pentru executarea lucrărilor de prevenire și combatere a eroziunii solului.

Descrierea acțiunii: Studiu de fezabilitate este gradul de realizare a unui produs/proiect în condiții tehnice, financiare și într-o unitate de timp.

Studiul de fezabilitate este studiul prin care se evaluează raportul cost-beneficiu al unei investiții. Acesta reprezintă documentația în care sunt prezentate principalele caracteristici tehnico-economice ale investiției, prin care se asigură utilizarea rațională și eficientă a

capitalului și acoperirea cheltuielilor materiale într-un mod ce satisface cerințele economice și sociale. În acest sens este necesar de elaborat un model tipic al Studiului de fezabilitate, recomandat în acest scop.

Impactul economic și social: Studiile de fezabilitate - urmăresc în mod obiectiv și rațional scopul de a descoperi punctele forte și punctele slabe ale proiectului, oportunitățile și amenințările (analiza SWOT) și în cele din urmă expun perspectivele de succes.

Sarcini specifice: Indiferent de structura studiului de fezabilitate, trebuie să se regăsească următoarele domenii de analiză (sarcini):

- *Tehnic* - se realizează dacă proiectul este realizabil din punct de vedere tehnic/tehnologic. Se analizează componentele de producere, procesele, produsele, programele și strategiile aplicate din punct de vedere economic, legal, organizațional, planificare sistemică și indicatori de rezultat.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Nu necesită surse financiare.

Acțiunea nr. 1.8. *Adaptarea standardelor și normelor ecologice de exploatare durabilă a terenurilor agricole pentru condițiile Republicii Moldova*

Descrierea acțiunii: Agricultură este o ramură importantă pentru economia țării. Acest domeniu cuprinde un ansamblu complex de sectoare și tehnologii, care utilizează instrumente și mașini agricole pentru prelucrarea solului și cultivarea culturilor agricole, precum și utilaje industriale pentru prelucrarea recoltelor obținute, comercializate pe piață. Calitatea și competitivitatea produselor finale rezultate în urma prelucrării industriale a acestor culturi depinde în mare măsură de tehnologiile folosite pentru cultivare, și implicit, prelucrare.

Pentru utilizarea noilor tehnologii agricole, care vor conduce la sporirea productivității muncii și obținerea unui important surplus calitativ de produse vegetale, agricultorii trebuie să utilizeze în activitatea lor standarde, ce conțin soluții moderne și inovatoare care vor eficientiza procesele de producere și prelucrare a culturilor agricole. Utilizarea standardelor contribuie la îmbunătățirea caracteristicilor de calitate, ecologie și siguranță a produselor finite.

Tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cadrul normativ național și directivele din sector stabilesc cerințe și condiționează utilizarea în condiții durabile a terenurilor agricole, acestea determinând politica de stat la acest capitol.

Utilizarea durabilă a terenurilor agricole în Republica Moldova trebuie să fie bazată pe principii, recomandări și norme (standarde) tehnologice. La baza agriculturii durabile și strategiei de combatere a degradării învelișului de sol trebuie să fie pusă în mod obligatoriu „limita ecologică a teritoriului”, care caracterizează limita de regenerare a mediului natural.

Cauzele care obligă să ajustăm/adoptăm standardele și normele ecologice de exploatare agricolă durabilă a terenurilor în cadrul landșafturilor existente sunt:

- terenurile agricole și ecosistemele aferente sunt supuse riscului de poluare ca rezultat al activităților insuficiente de monitorizare și supraveghere sistematică a utilizării fertilizanților în agricultură;

- activitățile irelevante și neorganizate privind protecția terenurilor agricole, determină neasigurarea unui monitoring ecologic eficient;

- nerespectarea tehnologiilor de prelucrare a solului și degradarea acestuia sunt cauzate inclusiv de fragmentarea excesivă a terenurilor agricole;

- în lipsa unor date și informații relevante privind situația calitativă a terenurilor agricole se determină o monitorizare ineficientă a acestora;

- lipsa evaluării și expertizării proiectelor de conservare și sporire a fertilității solurilor, precum și nestabilirea indicatorilor măsurabili ce urmează a fi obținuți condiționează, în unele cazuri, nerealizarea obiectivelor stabilite, astfel neasigurându-se o continuitate a scopurilor determinate.

Impactul economic și social: Standardele și normele ecologice vor contribui la aprecierea complexului de factori ecologici, economici și sociali, care influențează starea de calitate a resurselor de sol, la necesitatea menținerii unui echilibru ecologic a ecosistemelor agricole.

Sarcini specifice: Investigațiile de laborator se realizează în conformitate cu standardele naționale de calitate a mediului. În prezent sunt aplicate 15 standarde naționale pentru calitatea aerului și a solului și 57 de standarde pentru calitatea apei.

Indicatori de rezultat: Standarde și norme ecologice elaborate și ajustate privind păstrarea terenurilor agricole în bune condiții agricole și de mediu.

Obiectiv nr. 2 Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului pe o suprafață de 1247 hectare terenuri agricole, până în anul 2023.

Obiectiv specific nr. 2.1. Combaterea eroziunii de suprafață pe 312 hectare terenuri agricole până în anul 2023

Acțiunea nr. 2.1. Stimularea măsurilor de protecție antierozională.

Descrierea acțiunii: Eroziunea este factorul principal de degradare a solurilor și deșertificare a terenurilor agricole. Conform datelor intuițiilor științifice din domeniul solului gradul de afectare prin eroziune a terenurilor agricole a crescut, de la 28 % în anul 1965 până la 40 % în prezent.

Creșterea medie anuală a suprafeței cu terenuri erodate constituie circa 7700 ha. Lucrările de protecție antierozională trebuie efectuate pe baza unor proiecte științifice fundamentate și argumentate, ce prevăd o abordare sistemică a problemei prevenirii și minimalizării eroziunii solurilor.

Sarcini specifice: În prezent, prin intermediul proiectului IFAD, se implementează lucrări de îmbunătățiri funciare (reabilitarea învelișurilor de ierburi, ameliorarea pășunilor, reabilitarea terenurilor degradate, etc).

Astfel, unele acțiuni planificate la Obiectivul nr. 2 Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului, din proiectul Planului de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023, sunt stabiliți indicatorii ce se stimulează prin intermediul proiectului IFAD și se stimulează prin intermediul Proiectului „Programul rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VI) acesta fiind prelungit până la data 30.03.2021. Continuitatea implementării acțiunilor date vor fi prin intermediul Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VII).

Implementarea acestora se va efectua conform prevederilor stabilite în acordul de finanțare cu partenerii de dezvoltare și manualelor operaționale. Informația detaliată cu referire la activitățile UCIP IFAD, poate fi vizualizată pe pagina web: <http://www.ucipifad.md/>.

De asemenea, se propune pe perioada 2021-2023 împădurirea suprafețelor supuse alunecărilor de teren. Acțiunea dată prevede efectuarea lucrărilor de împădurire a terenurilor supuse alunecărilor prin plantarea culturilor silvice conform proiectelor de împădurire întocmite de instituțiile abilitate cu lucrările de proiectare în acest scop. Stimularea lucrărilor de împădurire a terenurilor agricole supuse alunecărilor se propune a fi prin intermediul AIPA.

Sarcini specifice: Pentru realizarea proiectelor de împădurire a terenurilor supuse alunecărilor este necesară stabilirea tipului de sol, compoziția mecanică, caracterul și gradul de salinizare și erodare, adâncimea și gradul de mineralizare a apelor freactice. Concomitent cu analiza pedologică se efectuează și cercetarea silvopatologică privind contaminarea solurilor cu dăunători care afectează rădăcinile arborilor.

Indicator de rezultat: Unul din indicatorii de rezultat al împăduririi terenurilor supuse alunecărilor de teren va fi stabilizarea alunecărilor de teren, reglementarea apei și sporirea gradului de împădurire.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunii: Conform datelor prezentate de către Agenția „Moldsilva” pentru implementarea acțiunii ce ține de împădurirea terenurilor supuse alunecărilor pe o suprafață de circa 50 ha sunt necesare circa 1095,0 mii lei/an. Cheltuielile pentru împădurirea 1 ha supus alunecărilor de teren (degradate) constituie circa 21900,00 lei și includ cheltuielile pentru creșterea materialului forestier de reproducere, care este utilizat la lucrările de plantare, lucrările de pregătire a solului (constă dintr-un complex de lucrări tehnice: desfundarea solului, graparea solului, cultivația solului), transportarea și plantarea puieților, îngrijirea culturilor silvice, completarea culturilor silvice.

Conform datelor UCIP IFAD pentru înființarea învelișurilor de ierburi în livadă conform planului de cheltuieli, costul unui hectar est de la 10,0-14,5 mii lei (Material semincer, îngrășăminte minerale, lucrări mecanizate și lucrări manual și alte cheltuieli), iar pentru reabilitarea învelișurilor de ierburi (pășuni) pentru 1 ha constituie circa 10,5-18,5 mii lei (Material semincer, îngrășăminte minerale, lucrări mecanizate, lucrări manual, alte cheltuieli).

Obiectiv specific nr. 2.2. Combaterea eroziunii de adâncime pe 935 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 2.2.1. Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fitoameliorative pe terenurile afectate de ravene.

Descrierea acțiunii: Eroziunea de adâncime se dezvoltă sub acțiunea ploilor torențiale și precipitațiilor sub formă de zăpadă (cînd se produce topirea) prin scurgerile concentrate de pe versanți. Se evidențiază patru stadii de eroziune în adâncime: șiroaiele, rigolele, ogașele și ravenele. Sub influența scurgerilor superficiale anuale ale ploilor torențiale terenurile de pe versanți sunt afectate în primul rînd de șiroiri.

Acestea pun dificultăți severe la efectuarea lucrărilor agricole, dezmembrează suprafața terenurilor, iar în unele cazuri pot afecta obiective economice, căi de comunicație și localități. Actualmente o metodă efectivă de combatere a eroziunii de adâncime este împădurirea și aplicarea unor măsuri hidrotehnice simple.

Intensitatea eroziunii în adâncime poate fi apreciată prin diferite metode: prin creșterea lungimii rigolelor și ravenelor, m/an; prin creșterea suprafețelor terenurilor afectate de

eroziunea în adâncime, m²/an. După intensitatea de dezvoltare se evidențiază: ravene cu dezvoltare lentă (1 m/an); ravene cu dezvoltare moderată (1-3 m/an), ravene cu dezvoltare puternică (peste 3 m/an).

Măsuri hidrotehnice antierozionale. Destinația principală a acestora este regularizarea scurgerilor superficiale și de evacuare dirijată a excesului de apă pluvială cu folosirea maximă a depresiunilor naturale ale reliefului și rețelei hidrografice existente (fundul vâlcetelor, albiile pâraiașelor, etc.).

Măsuri agrofitoameliorative antierozionale. Valorificarea terenurilor cu ravene este cea mai costisitoare măsură din toate lucrările antierozionale. Aceste lucrări includ: astuparea și nivelarea ravenelor și refacerea fertilității solurilor, se realizează în baza de proiecte special elaborate.

Alunecările de teren. Acestea sunt rezultatul unui proces geologic de formare a reliefului, care se manifestă pe întreg teritoriul republicii și prezintă un pericol permanent. În prezent suprafața alunecărilor de teren pe teritoriul republicii constituie 23734 ha. Suprafața totală a alunecărilor active și celor stabilizate constituie 133222 ha.

Punerea în valoare a terenurilor afectate de alunecări necesită investiții foarte mari. Cea mai simplă și eficientă soluție este împădurirea cu specii rapid crescătoare (salcâm, plop, salcie). În prezent, este stringent împădurirea a circa 23,7 mii ha de alunecări active de teren cu învelișul de sol deteriorat.

Impactul economic și social: Realizarea acțiunii va contribui la asigurarea protecției și stopării eroziunii solului și de asemenea vor asigura protejarea căilor de comunicații, obiectelor sociale etc.

Sarcini specifice: a) stabilirea (descrierea) conținutului lucrărilor de combatere a eroziunii de interes general care au ca scop organizarea antierozională și hidrologică a teritoriului (crearea rețelei principale de canale, dușee și drenuri, cu lucrările aferente folosite pentru dirijarea și evacuarea apelor de pe versanți; b) efectuarea lucrărilor de combatere a eroziunii solului în adâncime și de corectare a torenților, inclusiv nivelarea ogașelor și ravenelor active, precum și lucrările fitoameliorative pentru regularizarea scurgerii apelor și fixarea acestor formațiuni; c) crearea rețelei de drumuri principale ce se amenajează în scopul prevenirii procesului de eroziune a solului, regularizării scurgerii apelor pe versanți și întreținerii lucrărilor de combatere a eroziunii solului, efectuarea lucrărilor pentru combaterea alunecărilor de teren) etc.

Indicatori de rezultat: Indicatorul de rezultat diferă în dependență solicitări de localitate, relief, grad de afectare etc. De asemenea, depinde și de tipurile de lucrări care vor fi proiectate și îndeplinite în acest sens.

În cadrul realizării acțiunii date se propune efectuarea unor proiecte în care se va elabora un sistem cadru de combatere a eroziunii solului prin: lucrări de construcție a valurilor și canale, efectuarea lucrărilor de combatere a eroziunii solului în adâncime și de corectare a torenților, inclusiv nivelarea ogașelor și ravenelor active etc.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Costuri concrete pentru fiecare proiect vor fi elaborate de proiectanți prin Devizele de cheltuieli la momentul efectuării lucrărilor date, deoarece acestea diferă în dependență de localitate, relief, grad de afectare, tipurile de lucrări care vor fi proiectate și îndeplinite în acest sens.

Obiectiv specific nr. 2.3. Combaterea eroziunii eoliene (deflația) pe 170 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 2.3.1. Stimularea înființării/reabilitării fișiiilor forestiere de protecție.

Descrierea acțiunii: Acțiunea dată prevede efectuarea lucrărilor de înființare/reabilitare a fișiiilor forestiere paravînt pe terenurile agricole prin plantarea acestora cu puietși sau puietși de talie înaltă sau reabilitarea lor prin efectuarea lucrărilor de curățire/îngrijire.

Indicatorii și mijloacele financiare planificate se vor asigura prin Proiectul „Programul rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VI) acesta fiind prelungit pînă la data 30.03.2021, continuitatea implementării acțiunii date vor fi prin intermediul Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VII).

Impactul economic și social: Efectuarea lucrărilor date vor contribui esențial la atenuarea efectelor de vînt și apă asupra eroziunii solului și contribuția lor pozitivă la productivitatea terenurilor agricole.

Sarcini specifice: Pentru realizarea proiectelor date este necesar stabilirea tipului de sol, compoziția mecanică, caracterul și gradul de salinizare și erodare, adîncimea și gradul de mineralizare a apelor freactice. Concomitent cu analiza pedologică se efectuează și cercetarea silvopatologică privind contaminarea solurilor cu dăunători care afectează rădăcinile arborilor.

Indicator de rezultat: Realizarea indicatorilor de monitorizare stabiliți în Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023 vor contribui la atenuarea efectelor de vînt și apă asupra eroziunii solului.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunii. Conform datelor IFAD costul 1 ha este de circa 10,0-25, 0 mii lei. Acesta diferă în dependență de tipurile de lucrări (Lucrări mecanizate, lucrări manual, material săditor, material (motorina, ș.a), alte lucrări/ material etc.)

În acest sens, Agenția „Moldsilva” prezintă cheltuieli pentru crearea 1,0 ha de fișii forestiere de protecție paravînt a cîmpurilor agricole de circa 22,0 mii lei/ha care includ cheltuielile pentru creșterea materialului forestier de reproducere, care este utilizat la lucrările de plantare, lucrările de pregătire a solului (constă dintr-un complex de lucrări tehnice: desfundarea solului, graparea solului, cultivația solului), transportarea și plantarea puietșilor, etc. Astfel, conform datelor proiectului IFAD pentru:

a) crearea plantațiilor agrosilvice pe o suprafață totală de 30 (ha), se planifică circa 1508,0 mii lei. Costul 1 ha constituie 29,1 mii lei, conform descifrării costurilor din proiectul de execuție (lucrări mecanizate, lucrări manual, material săditor, materiale (motorina, ș.a, alte lucrări/ material).

b) înființarea/reabilitarea gardurilor vii sau paravânturi pe o suprafață totală de 10/5 (ha), se planifică circa 611,74 mii lei.

c) crearea fișiiilor riverane de protecție a apelor se planifică pe o suprafață 30 ha și 1508,4 mii lei. Costul 1 ha constituie 47,5 - 53,5 mii lei, conform descifrării costurilor din proiectul de execuție (lucrări mecanizate, lucrări manual, material săditor, material (motorina, ș.a, alte lucrări/ material).

d) crearea fișilor forestiere în ravene și vâlcele 20 (ha), și 1508,4 mii lei. Costul 1 ha constituie 47,5 - 53,5 mii lei.

Obiectiv nr. 3 Aplicarea măsurilor de ameliorare a solurilor pe 25884 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023

Obiectiv specific nr. 3.1. Măsuri de ameliorare chimică pe 244 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 3.1.1. Lucrări de ameliorare a solurilor saraturate (alcalice).

Descrierea acțiunii: Solurile săraturate sunt prezentate prin solonețuri, soluri cu diferit grad de solonețizare și soluri salinizate care ocupă o suprafață de 149,5 mii ha. Solonețurile ocupă o suprafață de 26 900 ha, iar în complex cu solurile solonețizate - 100 mii ha. Acestea sunt răspândite în toate provinciile pedogeografice ale republicii, însă cele mai mari suprafețe se înregistrează în cadrul înălțimii Ciuluc-Soloneț, la periferiile Codrilor și pe dealurile Tigheciului.

Particularitatea principală de răspândire a solonețurilor constă în formarea unor areale mici, insulare, distinctiv conturate. Solurile se caracterizează prin proprietăți fizice și chimice foarte defectuoase și difuzate, în cadrul terenurilor înalt productive, reduc capacitatea de producție a acestora cu 40-60 %. Salinizarea reprezintă acumularea în sol a sărurilor solubile în apă.

Factorii care duc la acumularea excesivă de săruri în sol pot fi naturali sau antropogeni cum ar fi: evenimente geologice, care pot măsura concentrația de săruri din apele subterane și, prin urmare, din soluri, apele care se revarsă din zone cu substraturi geologice care eliberează cantități mari de săruri, irigarea cu ape cu un nivel ridicat de săruri, utilizarea îngrășămintelor, în special în cazul unei agriculturi intensive, contaminarea solurilor cu ape cu un nivel de săruri ridicate etc.

Salinitatea este unul dintre cele mai răspândite procese de degradare a solului. Salinizarea solului afectează aproximativ 1,3 milioane de hectare din Uniunea Europeană. Aceasta este privită ca o cauză principală a deșertificării și este o formă gravă de degradare a solului.

În acest scop este necesar elaborarea și implementarea proiectelor de ameliorare (amendare) a solonețurilor și elaborarea proiectelor complexe de drenare-desecare și amendare a solurilor salinizate-alcalizate. De asemenea, menționăm că, lucrările de ameliorare chimică au fost abandonate 15-20 ani în urmă.

Impactul economic și social: Efectuarea lucrărilor de ameliorare a solonețurilor și solurilor solonețizate va conduce la omogenizarea învelișului de sol a terenurilor agricole și creșterea productivității acestora. De asemenea, utilizarea nămolului de defecație de la fabricile de zahăr în calitate de amendament va contribui la ameliorarea situației ecologice din cadrul arealelor de stocare a acestui deșeu.

Sarcini specifice: Pentru realizarea proiectelor de amendare a solurilor alcalice și alcalizate se impune studierea fizico-chimică a acestora, dar și a indicilor de calitate a nămolului de defecație utilizat. Este absolut necesar aplicarea deșeurilor calcice în comun cu gunoiul de grajd pentru sporirea solubilității amendamentului. De asemenea, se recomandă utilizarea îngrășămintelor minerale fiziologic acide.

Indicator de rezultat: Se planifică amendarea solurilor pe o suprafață de 244 ha, pentru perioada anilor 2021-2023. Conform cercetărilor anterior efectuate de Institut, aplicarea nămolului de defecație pe fond de gunoi de grajd asigură un venit net de 341 lei/ha.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Costul unui hectar de ameliorare chimică poate fi stabilit la etapa elaborării proiectului.

Obiectiv specific nr. 3.2. Măsuri de ameliorare hidrică (amenajări de irigare), prin curățarea a 30 km canale de irigare/desecare și majorarea suprafețelor irigate cu 25640 hectare pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 3.2.1. Stimularea curățării canalelor de irigare și desecare.

Descrierea acțiunii: Conform informației Agenției „Apele Moldovei” suprafața terenurilor desecate constituie circa 58,1 mii ha. Întreținerea acestor terenuri în stare conformă se efectuează cu aplicarea rețelei de desecare pentru colectarea și evacuarea apei cu lungimea totală de 2960,491 km, lungimea canalelor de desecare aflate în gestiunea Întreprinderilor de Stat (STI) pe sistemele centralizate de desecare constituie 32,01 km, iar 80 km sunt în gestiunea autorităților publice locale. La bilanțul Î.S. „STI” din administrarea Agenției Proprietății Publice se află 33 stații de desecare și alte construcții hidrotehnice.

Suprafața terenurilor desecate de luncă constituie 30286,73 ha. Suprafața terenurilor desecate de luncă asigurată cu rețeaua de colectare și drenaj constituie 12967,54 ha, din ele 10030,54 ha sunt într-o stare satisfăcătoare, iar 2937 ha sunt într-o stare nesatisfăcătoare. Pe majoritatea suprafețelor sunt necesare lucrări de curățire sau reparații capitale a canalelor de desecare. Amenajarea și reconstrucția rețelei de drenare și colectare este necesar de efectuat pe o suprafața de 6862,9 ha.

Impactul economic și social: Efectuarea lucrărilor de curățire a canalelor de desecare va conduce la reducerea riscului inundării terenurilor agricole, majorarea suprafețelor terenurilor agricole cu circa 6862,9 ha.

Sarcini specifice: Pentru realizarea lucrărilor de curățire a canalelor de desecare se impune studiul diagnostic, proiectarea și realizarea lucrărilor, cu contribuția deținătorilor de terenuri desecate.

Indicatorii de rezultat: Indicatorii de monitorizare sunt indicați în Planul de acțiuni.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Efectuarea lucrărilor de curățire a canalelor de desecare, (pentru fiecare caz aparte), la bază se ia proiectul de execuție, elaborat în baza unui studiu de fezabilitate.

Pentru calculul costului implementării lucrărilor nominalizate, conform datelor Agenției „Apele Moldovei” au fost luate ca bază valoarea lucrărilor de curățire a canalelor din cadrul SCD Chircani-Zîrnești cu suma de 80357 lei pentru 1 km de canal curățat. Astfel, în scopul dat se propune a fi identificate surse externe și implementate prin intermediul Agenției „Apele Moldovei”.

Acțiunea nr. 3.3 Stimularea reabilitării sistemelor de irigare și desecare

Descrierea acțiunii: Seceta care persistă în urma schimbărilor climaterice afectează producția agricolă și, implicit, securitatea alimentară a țării.

Irigația este principala măsură eficientă de optimizare a regimului de umiditate a solului în perioada de vegetație a plantelor. În rezultat, este necesar restabilirea sistemelor de

irigații/desecare și efectuarea cercetărilor pedologice în vederea aprecierii stării de calitate a solurilor irigate și instituirea monitoringului pedo-irigațional.

Din cele 291,0 mii ha, irigate în 1990, în prezent pot fi asigurate cu irigare circa 40,0 mii ha. În anii 1989 se irigau circa 244,0 mii ha, iar în ultimii ani suprafața s-a redus drastic, astfel în prezent se irigă circa 4,0 – 6,0 mii ha (suprafața fizică).

Astfel, conform Hotărârii Guvernului nr. 439/2019 pentru transmiterea unor bunuri și modificarea anexei nr. 22⁹ la Hotărârea Guvernului nr. 351/2005 cu privire la aprobarea listelor bunurilor imobile proprietate publică a statului și la transmiterea unor bunuri imobile, din administrarea Agenției Proprietății Publice au fost transmise în administrarea Agenției „Apele Moldovei” care ulterior au fost transmise în folosință gratuită (comodat) către Asociațiile Utilizatorilor de Apă pentru Irigații (8 SI). De asemenea, în baza Hotărârii Guvernului nr. 456/2020 urmează a fi transmise Î.S. „STI” în comodat către 4 Asociații ale Utilizatorilor de Apă pentru Irigații.

Aceste sisteme (stații de pompare, conducte magistrale, utilaj hidromecanic) au fost date în exploatare în anii 1960-1980 și reprezintă un grad avansat de uzură, atât fizică, cât și morală.

Din totalul de 31 stații de pompare, la moment, doar 12 sunt puse în funcție, dar cu suportarea unor costuri mari pentru reparația utilajului existent. Este evident că sunt necesare investiții întru schimbarea utilajului complet uzat și învechit al acestor 12 SCI transmise în comodat Asociațiilor Utilizatorilor de Apă pentru Irigații.

Desecarea se realizează prin construirea sistemelor de desecare al caror rol este regularizarea debitului și nivelurilor de apă ce se evacuează și normalizarea funcționării canalelor sistemului. În rezultatul elaborării analizei diagnostice a stării tehnice a infrastructurii de desecare din Republica Moldova se constată că majoritatea elementelor ale acestei infrastructuri (stațiile de pompare, rețelele de aducție a apei, rețelele electrice etc.) se află în stare nefuncțională.

Reieșind din starea tehnică a sistemelor de desecare în prezent este necesar reabilitarea sistemelor de desecare existente care va asigura protejarea terenurilor agricole de inundații.

Impactul economic și social: Efectuarea lucrărilor de reabilitare a sistemelor de irigare va conduce la ameliorarea secetei pedologice, majorarea suprafeței irigate, optimizare a regimului de umiditate a solului în perioada de vegetație a plantelor și obținerea recoltelor mari și stabile a plantelor de cultură. Reabilitare a sistemelor de desecare va asigura protejarea terenurilor agricole de inundații.

Sarcini specifice: Pentru realizarea lucrărilor de reabilitare a sistemelor de irigare și desecare centralizate se impune studierea diagnostică, proiectarea și realizarea lucrărilor, cu contribuția deținătorilor de terenuri irigabile și de desecate.

Indicatori de rezultat: Reabilitarea sistemelor de irigare și desecare va asigura atenuarea secetei pedologice, majorarea suprafeței irigate cu circa cu peste 25,6 mii ha (2021-2023) etc.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor: Sursele financiare pentru reabilitare sistemelor centralizate de irigare și desecare sunt considerabile și sunt identificate în baza proiectului de execuție. Costul implementării lucrărilor nominalizate, au fost luate ca bază valoarea lucrărilor de reabilitare a SCI din cadrul Programului Compact și este de circa 75,0 mii lei/1 ha reabilitat, care constau din: reabilitarea clădirilor și echipamentelor

stațiilor de pompare, de automatizare și evidență a apei pompate, construcțiilor hidrotehnice, conductelor magistrale, principale, terțiare, a infrastructurii de colectare și evacuare a surplusului de ape. În acest sens urmează a fi identificate din surse externe.

Obiectivul nr. 4 Aplicarea măsurilor de conservare și sporire a fertilității solurilor pe o suprafață de 3089 hectare terenuri agricole pînă în anul 2023

Acțiunea nr. 4.1. Stimularea măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole

Descrierea acțiunii: Măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole au ca scop prevenirea proceselor de degradare a solului, sporirea fertilității și capacității lui de producție. Agricultură practică la cernoziomuri poate fi viabilă numai în condițiile unui bilanț neutru sau pozitiv al humusului. Cernoziomurile, cota cărora constituie 70 % din învelișul de sol, datorită exploatării îndelungate la arabil, fără respectarea asolamentelor, tehnologiilor de cultivare a plantelor etc., au degradat, în deosebi prin dehumificare (pierderea materiei organice), secătuire în elemente nutritive (NPK), destructurare și compactare secundară.

Prin Hotărîrea Guvernului nr. 1157/2008 au fost aprobate Reglementări tehnice „Măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole”.

Astfel, Reglementarea tehnică stabilește măsuri de prevenire a proceselor de degradare a solului, ce survin natural și pot fi cauzate de lucrările agricole ce subminează capacitatea solului de a-și îndeplini funcțiile sale, precum și cerințe față de utilizatorii de terenuri agricole de a aplica măsuri preventive de ordin organizatoric, agrotehnic, fitoameliorativ și hidrotehnic, în cazul în care, ca rezultat al folosirii terenurilor, pot apărea degradarea și impedimente în realizarea funcțiilor naturale ale solului (ambianțe, economice, sociale și culturale).

În acest sens, se propune stimularea efectuării măsurilor de prevenire a degradării și refacerii structurii solului, conform măsurii stabilite în Hotărîrea Guvernului nr. 1157/2008 (Suprafața ocupată cu culturi siderale și suprafața ocupată cu culturi leguminoase). Măsurile propuse sunt orientate pentru prevenirea degradării și refacerii structurii solului, acesta fiind responsabilă de capacitatea solului de a acumula, conserva și utiliza rațional resursele de apă din sol în conformitate cu necesitățile plantelor și de reducere a efectelor secetei.

Actualmente practic toate solurile agricole sunt afectate de degradarea structurii și intensificarea efectelor secetei. Incluzerea în asolament a ogorului sideral și culturilor leguminoase contribuie la sustenabilizarea procesului de formare a humusului și de formare a structurii graunțoase. Realizarea acestui obiective necesită a fi stimulate din următoarele considerente: Ogorul sideral presupune excluderea terenului din producere. Producătorul agricol/deținătorul de terenuri agricole urmează a fi motivați pentru aceste măsuri (efectuarea lucrărilor, semințelor etc.).

Impactul economic și social: Rezultatele obținute vor contribui la sporirea fertilității solurilor, respectiv majorarea recoltelor culturilor agricole.

Indicator de rezultat. Indicatorii de monitorizare sunt stabiliți în Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023.

Argumentarea costurilor de implementare a acțiunilor. Pentru suprafața ocupată cu culturi siderale, se propune acoperirea parțială a cheltuielilor cu 1500 lei /ha. Iar pentru suprafața ocupată cu culturi leguminoase subvenționarea cu 1050 lei/ha.

Suplimentar, menționăm că la elaborarea programului s-au preluat practici și acțiuni recomandate de Parteneriatul Global al Solului.

Reieșind din cele expuse, și ținând cont că problema menținerii capacității de producție a solurilor terenurilor agricole este o preocupare strategică de securitate națională, se propune pentru examinare proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, și Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023.

5. Fundamentarea economico-financiară

Astfel, conform Obiectivelor/acțiunilor planificate au fost estimate mijloacele financiare necesare pentru realizarea acestora de către autoritățile/instituțiile responsabile indicate în Planul de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023.

La planificarea bugetară, o atenție deosebită se va atrage asistenței externe, în contextul căreia se vor lua în calcul eventualele proiecte și programe.

Pentru realizarea Obiectivelor/acțiunilor stabilite în proiectul Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, se estimează necesarul de mijloace financiare de indicate în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Nr.	Denumirea Obiectivului	Mijloacele financiare estimative (5 ani), mii. lei		
		TOTAL:	Inclusiv	
			Buget de stat	Surse externe
1.	Obiectiv nr. 1 Racordarea sistemului de cercetare și învățământ la prioritățile domeniului			
2.	Obiectiv nr. 2 Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului	37896,21	37896,21	-
3.	Obiectiv nr. 3 Aplicarea măsurilor de ameliorare a solurilor	4209229,24	2429,24	4206800
4.	Obiectivul nr. 4 Aplicarea măsurilor de conservare și sporire a fertilității solurilor	9474,05	9474,05	
	TOTAL Program:	4256599,5	49799,5	4206800

Costruirile de implementare a programului (pe perioada de 3 ani), sunt redate în tabelul nr. 2.

Tabela nr. 2

Nr.	Denumirea Obiectivului	Mijloacele financiare planificate, mii. lei	
		TOTAL:	Inclusiv

			Buget de stat	Surse externe
1.	Obiectiv nr. 1 Racordarea sistemului de cercetare și învățămînt la prioritățile domeniului			
2.	Obiectiv nr. 2 Aplicarea măsurilor pentru prevenirea și combaterea eroziunii solului	33287,28	22829,04	10458,24
3.	Obiectiv nr. 3 Aplicarea măsurilor de ameliorare a solurilor	1814471,64	1463,4	1802550
4.	Obiectivul nr. 4 Aplicarea măsurilor de conservare și sporire a fertilității solurilor	5707,26	5707,26	
	TOTAL Program:	1843007,94	29999,7	1813008,24

Menționăm că, în unele acțiuni planificate la Obiectivul nr. 2 din proiectul Planului de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023, sunt stabiliți indicatorii de monitorizare ce se stimulează cu suportul partenerilor externi prin intermediul proiectului IFAD.

Indicatorii și mijloacele financiare planificate se vor asigura prin intermediul Proiectului „Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VI), acesta fiind prelungit în prezent pînă la data 30.03.2021. Continuitatea acestora va fi i prin intermediul Programului rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD VII). Stimularea acestora vor fi conform acordului de finanțare cu partenerii de dezvoltare și manualelor operaționale.

De asemenea, se propune ca acțiunile stabilite la Obiectivul nr. 2, Obiectiv specific nr. 2.2., Obiectivul nr. 3, Obiectiv specific nr. 3.1. și Obiectivul nr. 4 din proiectul Planului de acțiuni (...) pentru anii 2021-2023, să fie stimulate din bugetul de stat prin intermediul Agenția Intervenției și Plăți în Agricultură, cu acordarea mijloacelor financiare în avans pentru proiectele investiționale de îmbunătățiri funciare, iar linia bugetară de program (în prezent denumită „Valorificarea terenurilor noi si sporirea fertilitatii solurilor” planificată în CBTM pentru anii 2021-2023 Agenției Relații Funciare și Cadastru) să fie planificată pentru Agenției Intervenției și Plăți în Agricultură în scopul asigurării implementării Obiectivelor menționate.

Finanțarea cheltuielilor prevăzute în Planul de acțiuni privind implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, se vor efectua din contul și în limita alocațiilor bugetare aprobate anual în bugetele autorităților/instituțiilor implicate și din alte surse financiare legale.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Cadrul juridic actual aplicabil în domeniul îmbunătățirilor funciare sunt:

Documentele de politici și actele normative de bază:

1. Hotărârea Guvernului nr. 626 din 20 august 2011 cu privire la aprobarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020, și Planul de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2013;

2. Hotărârea Guvernului nr. 554/2017 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2017-2020;

3. Hotărârea Guvernului nr. 404/1994 despre aprobarea Principiilor de bază pentru restabilirea terenurilor degradate.

Instrumente de implementare Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2011-2020”

1. Hotărârea Guvernului nr. 691/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile și procedurile de realizare a activităților de îmbunătățiri funciare, protecție, conservare și sporire a fertilității solurilor;

2. Ordinul Ministrului agriculturii, dezvoltării regionale și mediului nr. 210 din 24 septembrie 2018 „Cu privire la instituirea Comisiei de selectare a obiectelor și mijloacelor financiare necesare pentru realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2011-2020” cu modificările ulterioare;

3. Ordinul Ministrului agriculturii, dezvoltării regionale și mediului nr. 105/2019 privind aprobarea Regulamentului de funcționare a Comisiei de selectare a obiectelor și mijloacelor financiare necesare pentru realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2011-2020;

4. Ordinul Ministrului agriculturii, dezvoltării regionale și mediului nr. 54/2017 privind aprobarea Regulamentului Comisiei de evaluare a impactului Planului de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solului pentru anii 2014-2016.

Alte acte normative aferente domeniului:

1. Codul funciar nr. 828/1991;

2. Legea nr.1247/1992 privind reglementarea de stat a regimului proprietății funciare, cadastrul funciar de stat și monitoringul funciar;

3. Legea nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului;

4. Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515/1993;

5. Legea nr. 1538/1991 privind fondul ariilor naturale protejate de stat;

6. Legea nr. 440/1995 cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă;
7. Legea nr. 171/2010 cu privire la asociațiilor utilizatorilor de apă pentru irigație;
8. Hotărîrea Guvernului nr. 1001/2014 cu privire la aprobarea Concepției Sistemului informațional „Registrul solurilor Republicii Moldova”;
9. Hotărîrea Guvernului nr. 1170/2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri;
10. Hotărîrea Guvernului nr.1157/2008 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice “Măsurile de protecție a solului în cadrul practicilor agricole”;
11. Hotărîrea Guvernului nr. 1075/2007 cu privire la aprobarea Regulamentului privind consolidarea terenurilor agricole;
12. Hotărîrea Guvernului nr. 24/1995 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la conținutul documentației cadastrului funciar general;
13. Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 409/2014;
14. Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2018-2020, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 745/2015.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Anunțul privind inițierea proiectului hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025 (Planul de acțiuni privind implementarea Programului de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2023), este plasat pe pagina web a Ministerului la adresa www.madrm.gov.md, la rubrica, Transparență decizională - „Proiecte în discuție”. De asemenea și Analiza impactului de reglementare care a fost consultată cu Ministerul Finanțelor conform pct. 3, subpct. 2 și pct. 11, lit. b) din Metodologia de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 23/2019 (se anexează).

Suplimentar, menționăm că Programul de îmbunătățiri funciare în scopul asigurării managementului durabil al resurselor de sol pentru anii 2021-2025, este stabilit ca prioritate în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.636/2019.

Totodată, comunicăm că proiectul Programului, a fost elaborat cu suportul IP „IPAPS N. DIMO”, Universității Agrare de Stat din Moldova, Universității de Stat, Agenției „Moldsilva”, Agenției „Apele Moldovei”, Societății Naționale a Moldovei de Știință a Solului, proiectului IFAD și autoritățile publice locale prin intermediul direcțiilor raionale, municipale agricultură și alimentație și discutat în cadrul grupului de lucru (ședința din 08.07.2020 și 24.08.2020). Astfel, propunerile și obiecțiile părților interesate au fost discutate și incluse în proiectul dat.

De asemenea, MADRM a coordonat proiectul dat în conformitate cu pct. 34, subpct 4) și 5) din Hotărîrea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea,

aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, cu Direcția coordonare politici și priorități din cadrul Cancelariei de Stat.

Secretar de Stat

Mihail MACHIDON